

Данко ЛЕОВАЦ*, dleovac@gmail.com

ПРЕПИСКА КЊАЗА НИКОЛЕ I ПЕТРОВИЋА И РУМУНСКОГ КНЕЗА/КРАЉА КАРОЛА I – ИЗ РУМУНСКИХ АРХИВА

ABSTRACT: *The paper presents seven letters exchanged between Montenegrin Prince Nikola I Petrović-Njegoš and Romanian Prince/King Carol I, spanning the years 1867 to 1910. Among these, five letters date from 1867, while one each is from 1874 and 1910. These letters are preserved in the National Archives of Romania within the personal collection of Carol I (Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–I–7). Although they may not offer groundbreaking insights historically, their public release marks the first time these documents are accessible, making them significant for a deeper understanding of the relationship between the two rulers and their respective states. Also, the correspondence is particularly important for establishing the dates of arrival of certain Romanian diplomatic representatives in Belgrade and Cetinje.*

KEY WORDS: *Montenegro, Romania, Prince Nikola I Petrović-Njegoš, Prince/King Carol I, Diplomacy, Relations*

Увод

Спољнополитичке односе држава на Балкану шездесетих година 19. века најпре треба посматрати у контексту рада на међусобном зближавању и преговорима који су водили ка склапању тзв. *Првог балканског савеза*. Окосницу савеза требало је да чине Кнежевина Србија, Кнежевина Црна Гора и Краљевина Грчка, а главни циљ је био ослобођење од османске власти. Петогодишњи преговори резултирали су склапањем савеза Србије и Црне Горе (октобар 1866)¹ и Србије и Грч-

* Аутор је ванредни професор на Одељењу за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду.

¹ Д. Вуксан, Србија и Црна Гора. Преписка кнеза Николе и кнеза Михајла, *Записи. Ча-*

ке (август 1867)². Румунија се у ове преговоре укључила касније, знатно активније од времена ступања на престо кнеза Карола I Хоенцолерна, 1866. године. Нови румунски владар је већ у мају 1866. послао специјалног изасланика Братијана у Београд. Званични циљ мисије било је преношење поздрава новог владара, док је тајни била понуда за склапање савеза и евентуална војна акција против Османског царства.³ Српска влада је предлог одбила. Крајем 1866. године, кнез Карол одлази у посету Цариграду „на подворење султану“, где га је посетила и црногорска депутација са Илијом Пламенцем на челу, која је у Цариграду боравила ради преговора са Портом око спорних питања (напуштање и рушење појединих утврђења и караула и слање комесара за спровођење разграничења). Био је то први званични контакт Црне Горе и новог румунског кнеза.⁴

Незадовољан уговором склопљеним између Србије и Црне Горе, по коме би дошло до уједињења, а династија Петровић Његош се одрекла престола⁵, кнез Никола је, под утицајем Емила Вијета, француског конзула у Скадру и свог бившег секретара Јана Вацлика, почео да раз-

сопис за науку и књижевност, год. III, књ. IV, св. 2 (1929), 116–117, кнез Михаило – кнезу Николи, 28. август/9. септембар 1866; Г. Јакшић, В. Вучковић, *Спољна политика Србије за владе кнеза Михаила (први балкански савез)*, Београд, 1963, 281–286, 486–489; *Србија и ослободилачки покрети на Балкану од Париског мира до Берлинског конгреса (1856–1878)*, књ. 1 (1856–1866), прир. В. Крестић и Р. Љушић, Београд, 1983, 489–493; Р. Јовановић, *Политички односи Црне Горе и Србије 1860–1878*, Титовград-Цетиње, 1977, 113; Д. Леовац, *Кнез Михаило Обреновић (1823–1868)*, Београд, 2023, 394–423, Д. Леовац, *Србија и Русија за време друге владавине кнеза Михаила (1860–1868)*, Београд, 2015, 176–186.

² Г. Јакшић, В. Вучковић, *Спољна политика Србије*, 287–294, 387–395, 510–514; Д. Леовац, *Кнез Михаило Обреновић*, 394–423; Д. Леовац, *Србија и Русија*, 176–186.

³ Поред тога је донео одлуку да отпочне и преговоре са Портом и тражи територијалне компензације за Црну Гору, по угледу на градове које је добила Србија. ДАС, ИГ, 1581, И. Гарашанин – Ј. Ристићу, 7/19. јун 1866; *Србија и ослободилачки покрети на Балкану*, 442; *Aus dem Leben König Karl's von Rumänien. Aufzeichnungen eines Augenzeugen*, I. Band, Stuttgart, 1894, 67, 75.

⁴ Опширније о везама Црне Горе и Румуније видети: L. Munćan, *Crna Gora i Rumunija (Crnogorsko-rumunske veze i odnosi od srednjeg vijeka do 1918. godine)*, Cetinje, 2020.

⁵ У уговору који су 5. октобра 1866. године потписали Петар Вукотић и Милоје Лешјанин, Србија и Црна Гора су се обавезале да ће радити у највећој сагласности и искренности на припремама устанка у Турској, те ослобођењу и уједињењу српског народа у једну државу (чл. 1). Другим чланом уговора утврђено је да ће у том случају кнез Никола придружити Црну Гору тој новој држави, „признајући кнеза Михаила за владатеља те целокупне српске државе.“ Црногорски кнез би имао ранг принца владајуће породице и био би материјално добро обезбеђен (чл. 3 и 4). У случају да владатељ те уједињене државе не би имао мушког потомка, он би имао првенство у наслеђивању престола. Г. Јакшић, В. Вучковић, *Спољна политика Србије*, 486–489; Д. Леовац, *Кнез Михаило Обреновић*, 415–416.

мишља о склапању савеза са Грчком и Румунијом.⁶ Преговори је требало да се воде преко специјалних мисија, одређених да предају орден књаза Данила I првог степена грчком краљу Ђорђу и румунском кнезу Каролу. Француска влада је уз то издејствовала да Румунија пошаље специјалног изасланика на Цетиње, Јована Кантакузина, тада дипломатског представника у Београду. Међутим, кнез Никола се у разговорима са Кантакузином држао прилично резервисано, ишчекујући вести и додатну помоћ из Србије након повратка кнеза Михаила из Цариграда. Истицао је да се „радује успесима Србије, али му задаје страх да ови турски уступци у питању о тврдињама не оштете коначно решење великога питања, тј. ослобођење хришћана од Турака.”⁷

Ипак, у мају 1867. године кнез Никола доноси одлуку да у Букурешт упути свог ађутанта Станка Радоњића. Тада су покренути и преговори о евентуалном савезу Црне Горе и Румуније, али без успеха.⁸ У потоњем периоду Румунија се у преговорима ка склапању савеза поново окренула Србији.⁹ Упркос различитим идејама о балканском заједништву и склапању уговора о савезу, показало се да је атентат и страдање кнеза Михаила Обреновића јуна 1868. године означио и крах балканског савеза. Важност склопљеног уговора први је одрекао кнез Никола, покушавајући тада да позиционира Црну Гору изван утицаја Србије.

У односима Црне Горе и Румуније наредна важна тачка односи се на посету румунског изасланика Теодора К. Вакарескуа Цетињу, почетком јула 1872. године. Румунски дипломата је изразио задовољство што је посредник „срдечног и братског пријатељства“ свог владара и црногорског кнеза, те жељу кнеза Карола да се још више учврсте пријатељске везе Букурешта и Цетиња. Књаз Никола је тада изложио своје

⁶ Д. Вујовић, Састанак књаза Николе и Исмаил-паше 4. маја 1867, *Историјски записи*, год. VI, књ. XX, св. 4 (1963), 686–689; Љ. Алексић, Став Француске према захтеву Црне Горе за територијалним проширењем 1867. године, *Историјски гласник* 3–4 (1955), 123–135; Р. Јовановић, Црна Гора према предаји градова Србији 1867. год., *Историјски записи*, год. XXIII, књ. XXVII, св. 1–2 (1970), 129–139; Исти, *Политички односи*, 142–145; У. Татић, *Француска и Србија (1860–1868)*, докторска дисертација, Београд, 2016, 575–579.

⁷ *Aus dem Leben König Karl's von Rumänien*, 205.

⁸ Г. Јакшић, В. Вучковић, *Спољна политика Србије*, 333–335.

⁹ Почетком јула 1867. године у Београд је стигао Раду Јонеско, нови румунски дипломатски представник, који је у име своје владе изјавио да се румунска влада залаже за тесно споразумевање с осталим хришћанским народима у Турској. Србија и Румунија су јануара 1868. године потписале уговор о савезу, али се акценат стављао на развитак и напредак двију земаља (чл. 2), те на развијање трговинских односа (чл. 3). Г. Јакшић, В. Вучковић, *Спољна политика Србије*, 454–455, 519–521; *Aus dem Leben König Karl's von Rumänien*, 241–243.

погледе о приликама на Балкану, размишљајући о једној лиги балканских држава, Румуније, Грчке, Србије и Црне Горе, која би почивала на заједничком циљу и против мешања било које велике силе у решавање Источног питања, а супротно интересима балканских држава. Водећа улога припала би Румунији, која има посебан географски положај у односу на остале, али и зато што њена национална политика не изазива подозрења ни Словена ни Грка.¹⁰ Иако му је ласкала намењена улога, кнез Карол није смео да се упушта у такву авантуру. Када је књаз Никола 1873. године боравио у Бечу и намеравао да посети Букурешт, љубазно је одбијен под изговором одсуства кнегиње Елизабете и заузетости румунског кнеза.

Следеће године је новоименовани румунски дипломатски представник у Београду, Александар Стурза, предузео пут на Цетиње (јула 1874), што је била једна од последњих мисија овог типа у односима Румуније и Црне Горе. Као и приликом ранијих посета изражавано је „братско пријатељство“ две државе, али је књаз Никола био доста опрезнији и више није предлагао никакав вид савеза. Истакао је и да одустаје од посете Букурешту, а за то је навео два разлога. Први је био јер би на путу морао да посети Београд, што није хтео да учини пре него што кнез Милан Обреновић посети Цетиње, а други је била финансијска страна и недостатак новца.¹¹ Након Берлинског конгреса (1878) и стицања независности и Румуније и Црне Горе, наступио је и нови период у односима две државе.

*

У раду је представљено седам писама размењених између црногорског књаза Николе I и румунског кнеза/краља Карола I, у периоду од 1867. до 1910. године – пет писама датира из 1867. године, док је по једно из 1874. и 1910. године. Писма се чувају у Националном архиву Румуније у оквиру личне збирке Карола I (Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–1–7). Иако не доносе веће револуционарне промене у историографији, значај ове преписке је у дубљем разумевању односа два владара и две државе, те утврђивању датума именовања појединих румунских дипломатских представника у Београду и на Цетињу. Преписка свакако одаје утисак прилично присних односа два владара, о чему сведоче међусобна ос-

¹⁰ М. Милин, Из историје румунско-српског политичког дијалога: мисије Теодора Вакарескуа (1872) и Александра Стурзе (1874) у Црну Гору, *Balkanica. Annual of the Institute for Balkan Studies XXV-1* (1994), 324–327; *Notes sur la vie du Roi Charles de Roumanie*, Bucarest, 1896, 134.

¹¹ М. Милин, Из историје румунско-српског политичког дијалога, 327–329.

ловљавања са „одани пријатељ“ (*le dévoué ami*), „добар комшија“ („*le bon voisin*”) или пак „мој брат“ („*mon frère*”) односно „добар брат“ („*le bon frère*”), што није био чест случај у тадашњем рутинском, канцеларијском језику.

Прво писмо датирано је 13/25. јануаром 1867. године и упућено је од кнеза Карола I кнезу Николи I Петровићу. У жељи за успостављање дипломатских односа између Румуније и Црне Горе, кнез Карол I шаље на Цетиње Јована Кантакузина, дипломатског агента у Београду. Поред тога, посебно истиче сећање на посету коју му је приликом посете Цариграду учинила депутација из Црне Горе. У другом писму, од 19/31. марта 1867, кнез Никола изражава да је „дубоко дирнут пријатељском пажњом“ румунског владара и захваљује на посети румунског представника Кантакузина, који је већ акредитован у Београду. У трећем писму, датираном 10/22. маја 1867. године, књаз Никола се поново захваљује на интересовању румунске стране за Црну Гору, истичући да је на „другој обали Дунава добио пријатеља и брата“. У званичну мисију за Букурешт упутио је Станка Радоњића, који је румунском кнезу требало да преда орден књаза Данила I првог степена. Румунски владар Карол I се у писму књазу Николи, од 1/13. јуна 1867. године захваљује на додељеном ордену, истичући да ће „увек са посебним задовољством носити инсигније реда Данила, које ће ме стално подсећати на симпатије које је Црна Гора показала Румунији у свим околностима“. Посебно је подвукао да вредност ордена повећава „славна успомена која се с њим повезује“, односно да је „храбра црногорска нација својом храброшћу и упорношћу успела да осигура своју независност и симпатије свих хришћанских народа Истока“. Кнез Карол I у писму од 5/17. октобра 1867. године обавештава књаза Николу да је за новог дипломатског представника који ће покривати Београд и Цетиње именовао Раду Јонеска, истичући да је „прва брига [балканских држава] срадачана сагласност и узајамно поверење, које једино могу осигурати будућност хришћанских народа Истока“. У писму од 2/14. јуна 1874. године Карол I обавештава Николу да је за дипломатског представника у Београду и на Цетињу именовао Александра Стурзу. Књаз Никола у писму од 17/29. августа 1910. године обавештава румунског краља Карола I да је Црна Гора постала краљевина, истичући истовремено прославу свог јубилеја од педесет година владавине.

ДОДАТАК

I¹²

A S.A. Mgr. Le Prince de Monténégro à Cétiñé
Monseigneur,

L'intérêt que je porte aux populations chrétiennes de l'Orient et particulièrement à la vaillante nation monténégrine qui a su donner en toute constance, l'exemple du patriotisme et du dévouement, m'a fait concevoir un vif désir d'entrer en relations directes avec Votre Altesse.

J'ai ordonné, en conséquence, à M. Jean Cantacuzène¹³, mon agent à Belgrade, de se rendre à Cétiñé pour Vous remettre cette lettre et Vous assurer, en même temps, des sentiments que je nourris pour vous. Je me rappelle avec plaisir la visite que m'a faite de députation monténégrine durant mon séjour à Constantinople et je lieurs à profiter de l'occasion pour remercier Votre Altesse de cette aimable attention.

J'espère, Monseigneur, que les tous rapports qui doivent exister entre nous contribueront à resserrer les liens qui unissent nos deux peuples et c'est dans et cette preuve que j'ai commandé à M. Cantacuzène de Vous renouveler les assurances de l'attachement sincère avec lequel je suis,

De Votre Altesse,

Le dévoué ami,

Bucarest, le 13/25 janvier 1867.

II¹⁴

Monseigneur,

Je suis profondément touché de l'attention amicale que Votre Altesse a bien voulue me témoigner dans sa lettre que Monsieur Jean Cantacuzène vient de me remettre.

Croyez, Altesse, que l'intérêt que j'ai toujours porté à la nation roumaine, qui a su par ses vertus civiques, en assurant son unité nationale, conquérir une place aussi remarquable dans la grande famille européenne, n'est nullement moindre que celui, que Monsieur Cantacuzène vient de m'exprimer de sa part pour la nation Serbe de Sa Monténégro. J'ai cru de tout temps que les relations d'amitié entre les souverains des nations chrétiennes en Orient, ne pourront que contribuer, comme Votre Altesse le dit,

¹² Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–4.

¹³ Јован Александар Кантакузин.

¹⁴ Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–1.

qu'à resserrer les liens qui doivent exister toujours entre nos peuples, et j'ai la ferme conviction que les rapports d'amitié établis entre nous, en exerçant une influence salutaire sur les pays dont les destinées se trouvent confiées à nos mains, formeront la meilleure garantie pour atteindre le but que Dieu nous a assigné.

Je ne puis cacher à Votre Altesse le vif plaisir que m'a causé le choix de Monsieur Cantacuzène accrédité déjà comme son agent diplomatique auprès du Prince de la nation Serbe qui m'est cher sous tant de rapports.

J'ai prié Monsieur Cantacuzène de se rendre interprète auprès de Votre Altesse des sentiments dont je suis animé envers elle, et de lui exprimer l'assurance de mon sincère attachement avec lequel je suis.

De Votre Altesse,

Cettigne, le 19/31 mars 1867.

Le dévoué ami,

Nicolas

III¹⁵

Monseigneur,

Je viens de nouveau Vous remercier de l'intérêt tout particulier que Vous avez éprouvé pour mon pays et pour moi, en m'envoyant par l'entremise de Votre Agent à Belgrade, Monsieur Jean Cantacuzène, Votre aimable lettre. Elle est remplie d'amitié et inspirée par des sentiments qui caractérisent le Prince de Roumanie et qui a su prendre si hardiment et avec tant de confiance et de succès ses destinées en mains ; par elle, je vois que sur l'autre rive du Danube, j'ai aussi un ami et un frère.

Je charge mon cousin et aide de camp, M. Stanko Radonich, de remettre à Votre Altesse les insignes de la I classe de mon Ordre, créé en 1852–53¹⁶, par mon feu oncle et prédécesseur Danilo I, pour l'indépendance du Monténégro. Je vous prie, Monseigneur, d'accepter le comme une marque de haute estime et un gage pour la concorde qui doit exister entre les Princes de l'Orient pour atteindre le but qui leur est assigné.

Agréer, Altesse, l'assurance de l'attachement sincère avec lequel je me dis.

Cettigne, le 10/22 mai 1867.

De Votre Altesse,

Le dévoué ami,

Nicolas

¹⁵ Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–2.

¹⁶ Овај орден је иначе био први орден у Црној Гори, установљен 1853. године. Мото ордена био је „За независност Црне Горе“, а књаз Никола је 1861. године делимично изменио ранији изглед и увео још два степена.

IV¹⁷

À Son Altesse Sérénissime Monseigneur le Prince Régnant de Monténégro, à Cetinje

Monseigneur,

Je m'empresse d'exprimer à Votre Altesse toute ma reconnaissance pour le nouveau témoignage qu'elle vient de me donner de son amitié. Je porterai toujours avec un plaisir particulier les insignes de l'ordre de Danilo, qui me rappelleront sans cesse les sympathies que le Monténégro a montrées en toute circonstance pour la Roumanie.

Ce qui augmente à mes yeux la valeur de cette décoration c'est le glorieux souvenir qui s'y rattache. Par son courage et sa persévérance, la vaillante nation monténégrine a su conquérir son indépendance et les sympathies de toutes les populations chrétiennes de l'Orient.

Vous avez en raison, Monseigneur, de voir en vous un ami fidèle et un père dévoué. Je n'ai rien de plus à cœur que de resserrer les liens qui nous unissent naturellement. Tous les peuples qui ont partagé les mêmes épreuves et les mêmes souffrances sont voués aux mêmes destinées. J'ai trop le sentiment national pour ne pas comprendre qu'il est de notre devoir ainsi que de notre intérêt d'affermir entre nous la paix et la concorde. Que les Monténégrins, les Serbes et les Roumains restent unis que leurs Princes aient foi dans leur mission et l'avenir leur appartiendra.

C'est dans ces sentiments, Monseigneur, que j'ai reçu M. Stanko Radonitch¹⁸ dont été charmé de faire la connaissance. J'ai été particulièrement sensible à l'attention que vous avez eue de choisir pour envoyer me de vos parents si dignes de représenter mon Prince. J'ai longuement parlé à M. Radonitch de Votre personne et de Votre pays et je l'ai prié d'être auprès de vous l'interprète des sentiments de haute estime et d'inviolable attachement avec lesquels je suis, Monseigneur,

De Votre Altesse,

Cotroceni, le 1/13 juin 1867.

Le dévoué ami.

V¹⁹

À Son Altesse,
Monseigneur le Prince de Monténégro, à Cetinje.

¹⁷ Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–5.

¹⁸ Станко Радоњић, ађутант књаза Николе.

¹⁹ Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–7.

Monseigneur,

Le désir que j'aie de voir se resserrer de plus en plus les liens d'amitié qui nous unissent, m'a déterminé à charger un nouvel envoyé de porter à Votre Altesse l'expression de mes sentiments fraternels. Votre Altesse vera, je l'espère, dans la mission confiée à M. Jonesco²⁰ qui sera accrédité à la fois à Cettinié et à Belgrade une preuve de notre estime pour Sa personne et pour Son pays. Notre première préoccupation doit être de voir toujours régner entre nous cette entente cordiale et cette confiance mutuelle qui seules peuvent assurer l'avenir des populations chrétiennes de l'Orient. Persuadé que ses intentions sont celles de Votre Altesse j'ai recommandé à M. Jonesco d'en être en toute circonstance l'interprète auprès de vous et il doit en outre remettre à Votre Altesse mon portrait que je la prie de garder en souvenir de moi.

Votre Altesse pourra le rapporter pleinement aux paroles de M. Jonesco et elle pourra surtout lui accorder tout crédit quand il vous renouvellera l'assurance de l'amitié constante et du dévouement sincère avec lesquels je suis,

Monseigneur,
De Votre Altesse,
Le bon voisin
Charles

Cotroceni, le 5/17 octobre 1867.

VI²¹

Monsieur, mon frère,

N'ayant pas jusqu'à ce jour l'avantage d'avoir un agent permanent à Votre Cour, je désire vivement que celui qui remplit ces fonctions à Belgrade ait l'honneur d'être comme personnellement à Votre Altesse.

Donc pour Vous donner une nouvelle preuve de ma sincère amitié, j'ai chargé Monsieur Stourdza²², ancien Ministre, de se rendre à Cettinje pour remettre cette lettre entre les mains de Votre Altesse.

La connaissance particulière que j'ai des qualités distinguées de Monsieur Stourdza qui a su mériter mon entière confiance, ne me laisse aucune doute sur la manière dont il remplira la haute mission que je lui ai confiée en cherchant à concilier l'estime et l'approbation de Votre Altesse, et j'espère qu'il trouvera le même accueil gracieux qu'ont trouvé précédemment

²⁰ Раду Јонеску.

²¹ Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–6.

²² Александар Стурза.

auprès d'elle les envoyés auxquels, à différentes rappries, j'ai donné des missions à Cetinje.

C'est dans cette conviction que je recommande notre agent diplomatique à la bienveillance de Votre Altesse et que je Sa prie d'ajouter une créance entière à tout ce qu'il Sui dira de ma part surtout lorsqu'il se fera le chaleureux interprète des vives sympathies dont nous n'avons jamais cessé d'être aimés pour Votre Altesse ainsi que pour le brave peuple monténégrin sont empreints et qu'il Sui exprimera les assurances de la haute considération et des sentiments affectueux avec lesquels je suis, Monsieur mon frère,

De Votre Altesse,

Le bon frère,

Signé (Charles)

Bucarest, le 2/14 juin 1874.

VII²³

Sire,

Je suis très heureux de pouvoir annoncer à Votre Majesté, que le 15 de ce mois, la Skoupchtina Nationale, dans sa séance du même jour, ayant exprimé à l'unanimité le vœu d'élever la Principauté du Monténégro au rang de Royaume, j'ai donné à cette résolution mon approbation et assumé le titre de Roi du Monténégro. Cet événement s'est accompli au milieu des circonstances flatteuses pour moi à l'occasion des fêtes de mon jubilé de cinquante années de règne et de mariage et à été salué par les acclamations d'un peuple brave et généreux, dont les destinées me sont confiées par la Providence. Les multiples preuves de bienveillance et de sympathie présence, que Votre Majesté a bien voulu me donner par la passée, me sont garant, qu'elle rendra me conserver aussi dans l'avenir d'une amitié qui m'est chère et qui me facilitera, avec l'aide de Dieu, à remplir les devoirs attaches à la dignité Royale j'ai assumé. De mon côté, je prie Votre Majesté d'être convaincue que je mettrai tous mes soins assidus à resserrer, si possible davantage les relations d'amitié qui subsistent si heureusement entre nos deux Cours et nos deux Pays. En formant des vœux ardents pour le bonheur de Votre Majesté, de Son Auguste Maison et la prospérité de son peuple, je saisis cette occasion pour de lui offrir l'expression de la haute estime et de l'inaltérable attachement, avec lesquels, je suis Sire,

De Votre Majesté,

Le dévoué frère,

Nicolas

Cettigne, le 17 août 1910.

²³ Arhivele Naționale ale României, 1456 Casa Regala, Personale Carol I vol. IV, V–G–3.

Danko LEOVAC

CORRESPONDENCE BETWEEN PRINCE NIKOLA PETROVIĆ-
NJEGOS AND ROMANIAN PRINCE/KING CAROL I – FROM THE
ROMANIAN ARCHIVES

Summary

The paper presents seven letters exchanged between Montenegrin Prince Nikola I Petrović-Njegoš and Romanian Prince/King Carol I, covering the years 1867 to 1910. These letters are preserved in the National Archives of Romania within the personal collection of Carol I. They are significant for gaining a deeper understanding of the relationship between the two rulers and their respective states. Additionally, the correspondence is particularly important for establishing the dates of arrival of certain Romanian diplomatic representatives in Belgrade and Cetinje.

The first letter, dated January 13/25, 1867, was sent by Prince Carol I to Prince Nikola I Petrović. To establish diplomatic relations between Romania and Montenegro, Prince Carol I dispatched Jean Cantacuzene, a diplomatic agent in Belgrade, to Cetinje. In another letter dated March 19/31, 1867, Prince Nikola expressed that he was “deeply touched by the friendly attention” of the Romanian ruler and thanked him for the visit from the Romanian representative, who was already accredited in Belgrade. In the third letter, dated May 10/22, 1867, Prince Nikola once again thanked the Romanian side for its interest in Montenegro and sent Stanko Radonjić on an official mission to Bucharest to present the “Prince Danilo I” Order of the first degree to the Romanian prince. In a letter dated June 1/13, 1867, King Carol I expressed gratitude for the awarded order. In a letter dated October 5/17, 1867, he informed Prince Nikola that he had appointed Radu Ionescu as the new diplomatic representative covering both Belgrade and Cetinje. Subsequently, in a letter dated June 2/14, 1874, Prince Carol I notified Prince Nikola that he had appointed Alexander Sturdza as his diplomatic representative in both cities. Finally, in a letter dated August 17/29, 1910, Prince Nikola informed King Carol I of Romania that Montenegro had become a kingdom while also celebrating his fiftieth year of rule.